

પ્રવચન નં. ૫૭ શ્લોક - ૬ તા. ૧૪-૮-૭૮ સોમવાર, શ્રાવણ સુદ-૧૧ સં. ૨૫૦૪

સમયસાર છઠ્ઠા કળશકા ભાવાર્થ ચલતા હૈ. છઠ્ઠા કળશ હૈ ને ? યહાં આયા હૈ ઈસલિયે આચાર્ય કહેતે હૈ ત્યાં આયા હૈ. તીન લીટી હૈ આખિરકી. કયા ઈસલિયે ? કહેતે હૈ વ્યવહારસે નવતત્વકા ભેદકી શ્રદ્ધા વો શ્રદ્ધા યથાર્થ નહીં. ઉસમેં તો વ્યભિચાર આતા હૈ. નિયમરૂપ સમ્યગ્દર્શન નહીં હોતા. ભેદરૂપ વ્યવહાર હોં. નવતત્વ, આયાને ?

જબ તક કેવળ વ્યવહારનયકે વિષયભૂત ઉસકી પહેલી લીટી. જીવાદિ ભેદરૂપ તત્વો જીવ અજીવ આદિ નવકા ભેદરૂપ, ભેદકા શ્રદ્ધાન રહેતા હૈ. તબ તક નિશ્ચય સમ્યગ્દર્શન નહીં હોતા. સમજમેં આયા ? ઈસલિયે, આ કારણે સૂક્ષ્મ બાત હૈ. ભાઈ ! આહાહા ! આચાર્ય કહેતે હૈ કે ઈસ નવતત્વકી સંતતિકો છોડકર નવતત્વકા અનેક પ્રકારકા ભેદ ઉસકો છોડકર, શુદ્ધનયકા વિષયભૂત, આહાહા ! જે આત્મા અનંત ગુણ સ્વરૂપ, અનંત અનંત ગુણ સ્વરૂપ, જે અનંત ગુણમેં આ આખિરકા અનંતમાં ગુણ હૈ ઔર આ આખિરકા ગુણકી પર્યાય હૈ ઐસા હૈ નહીં, કયા કહા ? આહાહા !

જો ભગવાન આત્મા દ્રવ્ય જો એક હૈ, ઉસમેં અનંત ગુણ હૈ, તો અનંત ગુણમેં આ ગુણ અનંત અનંત અનંત અનંત અનંત અનંત લેકર આ આખિરકા ગુણ હૈ ઐસા ઉસમેં આતા નહીં.

आहाहाहाहा ! समझमें आया ? आहा ! जैसे क्षेत्रका कोष्ठ अंत नहीं के कहां आकाश पुरा हुआ, आहाहा ! अपार, अपार, अपार, अपार, अपार, अनंत, अनंत, अनंत अेक क्षेत्रका भी कहां अंत है ऐसा है नहीं. आहाहाहाहा. वो काणका भी कहांसे शरुआत हुआ, अे है नहीं. आहाहा ! अैसे भगवान आत्मामें भाव ये लिया अे क्षेत्रका अंत नहीं, काणका अंत नहीं, शरुआत (नहीं) और छेल्लाका अंत नहीं. आहाहा ! अैसे आ भगवान आत्मा अनंत अनंत अनंत गुणका राशि पिंड, अे अनंत गुणमें आ अेक बे त्रण अनंत अनंत अनंत अनंत अनंत अनंत अनंत अनंत अैसे कहेकर छेल्ला आभिरका आया धर्म गुण अैसी यीज है नहीं. आहाहाहा ! आहाहाहाहा ! (श्रोता:- आ भगवान महावीरना आत्मान्नी यर्या छे ?) आ तो दरेक आत्मान्नी यर्या है प्रभु, भाछ गंभीर यीज है. आहाहाहाहा !

वस्तु जो भगवान आत्मा, आ (निज) भगवानकी भात चलती है, छसमें छतन्नी संख्यामें गुण है के आकाशका अंत नहीं छतना जे प्रदेश है अंत नहीं छतना प्रदेश है उससे अनंत गुणा धर्म है गुण है आत्मामें. आहाहाहा ! क्षेत्रमें उसका अंत आ गया असंख्य प्रदेशमें पण भावकी जो मर्यादा गुणकी संख्याकी है प्रभु ! यह कोष्ठ अलौकिक भात है नाथ ! अे अनंत अनंत अनंत अनंत अनंत अनंत अनंत अनंत आ, आ गुण छेल्ला अनंतका है अैसी यीज है नहीं. आहाहा ! क्या कहेते है आ, समझमें आया ? जैसे क्षेत्रका अंत नहीं. कहां अंत है उसका ? अंत हो तो पीछे क्या ? आहाहाहा ! अेक क्षेत्रका भी कोष्ठ स्वभाव अलौकिक है, और काणका भी स्वभाव कहांसे पहेली शरुआत पर्यायकी हुआ, आहाहा... और काण पहेले शरु कहांसे हुआ और द्रव्यकी पहेली पर्याय कहांसे हुआ ? आहाहाहा !

प्रभु ! तेरा द्रव्य स्वभाव, क्षेत्र स्वभाव, काण स्वभाव, द्रव्य स्वभाव कोष्ठ अलौकिक है प्रभु ! आहाहाहाहा ! समझमें आया ? त्रण लोकना नाथ जिनेश्वरदेवन्नी छरणा विना वाणीके कारणे वाणी नीकणी 'ती. दिव्यध्वनि उसमें अैसा आया था. आहाहाहा ! प्रभु तुम कितने गुणकी संख्यामें है. आहाहाहाहा ! जेम वो क्षेत्रका क्यांय अंत नहीं. आ क्या है नाथ ? नास्तिको भी विचार करे तो आ क्षेत्र कहां, कहां पुरा हुआ ? अेकला वांयन करके नहीं पण उसके भावमें विचार करके, आहा ! कहां पुरा हुआ क्षेत्र ? आहाहाहा ! कोष्ठ अनंत अनंत क्षेत्रका स्वभाव भी अैसा अनंत है, काणका कहांसे शरु हुआ उसका भी अंत नहीं अैसा अनंत काणका भी स्वभाव है. आहाहा ! अैसे अेक भगवान आत्मामें अनंत संख्यामें जो गुण है, ये अनंत कितना अनंत ? आहाहा ! अेक क्षेत्रका जो अनंत है उसका जो प्रदेश है उससे भी अनंत गुणा धर्म गुण आत्मामें है. आहाहाहा ! छतना गुण अेक परमाणु में भी छतना अनंत है. आहाहा ! शुं क्या कहेते है आ ? प्रभु तेरा स्वभाव कोष्ठ अलौकिक है भाछ ! समझमें आया ? रागादि विकल्प है उसकी तो मर्यादा है, सीमा है. क्योंकि मर्यादित है तो छूट जाता है. आहाहाहा ! याहे तो व्यवहार रत्नत्रयका विकल्प हो, पण वह मर्यादित है. वो राग मर्यादित है. अमर्यादित नहीं के न छूटे. आहाहाहा !

भगवान आत्माका गुण अमर्यादित है. आहाहाहा ! शुं क्या कहेते है आ ? अमर्यादित, मर्यादा नहीं कहां आ पुरा हुआ, अनंत ने अनंत गुणा वर्ग करे तोपण जोसका अंत नहीं

छतना आत्मामें गुण है, आहाहाहा ! असा अनंत गुणमें गुण भेदकी दृष्टि करना वो भी इच्छ मिथ्यात्व अने व्यवहार है. अर्ही नव तत्त्वका व्यवहार विषय कइने भेदरूप उसको मिथ्यात्व कइ. आहाहा ! दूसरी रीते कहीअे तो नवतत्त्वकी परिशमन दशा अनादिकी है. वो सय्या संवर निर्जरा ने मोक्ष नहीं. पण व्यवहारे छतना आस्रव नहीं होता उसको संवर, छतना कर्मका उदय जर जाते है उसको निर्जरा, अेक अंश बंधका अभाव हो उसका नाम मोक्ष व्यवहार. असा नव तत्त्वरूपे तो छव अनंतवार अनंतकाणसे परिशमन हुवा है. आहाहा ! समजमें आया ?

तो अर्हीया कहेते है आचार्य ओहो... असा नवतत्त्वका भेदरूप का भाव अे व्यभिचार है, व्यवहार है उसमें सम्यग्दर्शन नहीं होगा. सत्यदर्शन अे पूर्णानंदका नाथ अनंतगुणका पिंड जेना गुणनो अंत नहीं, असा स्वभाव सम्यक् सत्य दर्शनमें आते है तो मिथ्या भेदमें अे श्रद्धा आती नहीं. आहाहा ! समजमें आया ? सम्यग्दर्शन, सम्यग्दर्शन, सत्यदर्शन जो सत्य यीज पूर्णानंद अनंत अनंत अनंत अनंत अनंत गुणनी राशिनो क्यांय अंत नहीं. असा जो द्रव्य स्वरूप उसकी प्रतीति अे विकल्पसे आ प्रतीति नहीं होती. आहाहा ! क्योंकि विकल्प जो राग है वो तो मर्यादित है, तो विकल्पसे रहित, आहाहा ! आचार्य भागते है कि हमको तो अेकीला आत्मा हो ! आहाहा ! है ? आहाहाहाहा !

भाँ आ तो सर्वज्ञ परमेश्वर उसका आ भाव है. सून प्रभु ! तेरी शक्ति तो अपार है. सुभामृतका सागर प्रभु तुम है, अनंत संख्यामें गुण है. अने अेक अेक गुणमें अनंत संख्यावाणा गुणका रूप अनंत है. क्या कइ ? आत्मामें अनंत छसका अंत नहीं छतनी संख्यामें तो गुण है और अेक गुणमें अनंती संख्याअे जो गुण है अे अेकेक गुणमें अनंत गुणका रूप है. आहाहाहा ! जैसे ज्ञान गुण है, अस्तित्व गुण है, अे तो भिन्न है पण अस्तित्व गुणका ज्ञान है ज्ञान है असा ज्ञानमें अपना अस्तित्वका रूप है, असा अेक गुणमें अनंतका रूप है. आहाहाहाहा ! असा अमृतका महासागर भगवान, आहाहा ! निर्विकल्प सामान्य वस्तु ध्रुव, वो हमको प्राप्त हो आचार्य अेम कहेते है. हमको यह नवना भेद ने (प्राप्त न हो) आहाहा ! है ?

नव तत्त्वकी परिपाटीको छोडकर शुद्धनयका विषय. अेकरूप भगवान अनंत गुणमें अेकरूप अनंत धर्म स्वभावनुं अेकरूप. आहाहा ! ज़ीषी वात छे भाँ, आ तो जिनेश्वर त्रण लोकना नाथ परमात्मा. आहाहा ! छसकी अेक पर्यायमें जिसकी ज्ञानकी अेक पर्याय है वो अेक पर्यायमें भी अनंत गुण ने द्रव्य जननेमें आता है, और अेक पर्यायमें अनंती पर्याय, पर्याय जितनी अनंती है अेक समयमें के अे पर्यायका अंत नहीं, क्या कइ ? अनंत गुणकी अेक समयमें अनंती पर्याय है. अे अनंती पर्यायमें भी अंत नहीं कोछ (पर्यायका) के आ आभिरकी पर्याय है. आहाहाहा ! अैसी अेक समयमें अनंत गुणकी जेम गुणका अंत नहीं अपार है, अैसी उसकी पर्यायका अंत नहीं. के आ-आ-आ आभिरनी पर्याय है ? अनंत अनंत अनंत अनंतमें आ आभिरकी अैसी बात है नहीं. पंडीतछ ! समजमें आते है ? आहाहाहाहा ! (श्रोता:- पूरी सूक्ष्म बात है.) वस्तु अैसी है भगवान दूनियाने आ यीज मणी नहीं ने. आहाहा ! बहारमां भटक भटक करते है. आहा ! नवतत्त्वनी भेदरूप श्रद्धा, पंच महाव्रतनी क्रिया अे तो सब

મનુષ્ય વ્યવહાર છે, એ આત્મ વ્યવહાર નહીં. પ્રવચનસાર ગાથા ૯૪ ગાથા પ્રવચનસારકી ૯૪ ગાથા.

નવતત્ત્વકી ભેદરૂપકી શ્રદ્ધા ઓ વિકલ્પ રાગ, પંચ મહાવ્રતકા ૨૮ મૂળગુણકા વિકલ્પ રાગ ઓર શાસ્ત્રકા પઢના પર તરફકા લક્ષણે એ ભી રાગ, તો કહેતે છે. આહાહાહા ! એ રાગકા વ્યવહાર છે, એ મનુષ્ય વ્યવહાર છે, ચારગતિમે રૂલનેકા, માણસ ઉસકા વ્યવહાર છે. આહાહા ! ત્યારે આત્મ વ્યવહાર કયા ? આહાહા ! ઓ તો મનુષ્ય વ્યવહાર એટલે સંસાર વ્યવહાર ગતિકા વ્યવહાર હુવા. આહાહા ! તો આત્મ વ્યવહાર કયા ? કે ભગવાન આત્મા એક સમયમે એસે અનંત અનંત અનંત અનંત અનંત ગુણકા અંત વિનાનું સ્વરુપ ઉસકી નિર્વિકલ્પ (પ્રતીત કર શકે એ) રાગકી શક્તિ નહીં કી નિર્વિકલ્પ તત્ત્વકો પ્રતીત કર શકે. આહાહા ! એ શુભ રાગકી તાકાત નહીં. સમજમે આયા ? આહાહા ! એ પૂર્ણાનંદકા નાથ અપાર, અપાર, અપાર, અપાર, અપાર એસા શક્તિકા સાગર એ ઉપર દૈષ્ટિ હો એ નિર્વિકલ્પ સમ્યગ્દર્શન એ નિશ્ચય સમ્યગ્દર્શન, ઓર વો અપાર અપાર ગુણકા પિંડ પ્રભુ ઉસકા જ્ઞાન હો એ સમ્યગ્જ્ઞાન, ઓર ઉસમે સ્થિરતા હો અનંત અનંત એસા ગુણકી પ્રતીતિકી પર્યાયમે કિતની તાકાત આઈ ? એ પ્રતીતિમે દ્રવ્યગુણ આયા નહીં. સમજમે આયા ? એ દ્રવ્યગુણ આયા નહીં પ્રતીતિમે, પણ પ્રતીતિમે દ્રવ્યગુણકા સ્વરૂપ છે એ પ્રતીતિમે આ ગયા. આહાહાહાહા ! આવો જ્યાં સ્વભાવ છે ને પ્રભુ, એસી પ્રતીતિ ઓર જ્ઞાન ને રમણતા વો ભી વ્યવહારનયસે પર્યાય પ્રધાનસે મોક્ષકા માર્ગ કહેનેમે આતા છે. ૨૪૨ ગાથા પ્રવચનસાર ૨૪૨ ગાથા. કલ પ્રશ્ન હુવા થા ને ? જ્ઞેય જ્ઞાયક કી પ્રતીતિ તે સમ્યગ્દર્શન. એસા આયા ૨૪૨ ગાથા પ્રવચનસાર. જ્ઞેય ઓર જ્ઞાયકકી, જ્ઞેય જિતના છે ઓર જ્ઞાયક જિતના સ્વભાવવાળા પ્રભુ છે દોકા જ્ઞાન હોકર પ્રતીતિ હોના, ઉસકા નામ સમ્યગ્દર્શન લિયા છે. સમજમે આયા ?

જ્ઞેય અનંત અનંત જ્ઞેય, અનંત સિદ્ધો, અનંત નિગોદ, અનંત જીવ દ્રવ્યકી સંખ્યાસે અનંત ગુણા પરમાણુ, ઉસસે અનંત ગુણા કાળકી પર્યાય. આહાહા ! ઉસસે અનંત ગુણા આકાશકા પ્રદેશ, ઉસસે અનંત ગુણા એક દ્રવ્યમે ગુણ. એસા જ્ઞેયકા જ્ઞાન ઓર જ્ઞાયકકા જ્ઞાન. ઝીણી વાત છે પ્રભુ. આહા ! એવા જ્ઞેય અને જ્ઞાયકનું યથાર્થ જ્ઞાન થઈને પ્રતીતિ હોના ઓ સમ્યગ્દર્શન છે એસા લિયા છે, ૨૪૨ ગાથા પ્રવચનસાર ચરણાનુયોગ, ચરણાનુયોગ છે ને ? ૨૦૧ થી ૨૭૫ એ ચરણાનુયોગ છે. આહાહા ! ૯૨ ગાથામે જ્ઞાન યોગ છે. જ્ઞાન અધિકાર છે ઓર ૯૩ સે ૨૦૦ ગાથા તક જ્ઞેય અધિકાર છે એ જ્ઞેય અધિકારમે ૯૪ ગાથામે આ આયા છે કે જ્ઞેયકા સ્વરુપ એસા છે, આહાહાહા.... કે જિતના રાગાદિકી ક્રિયા છે યહ સબ મનુષ્ય વ્યવહાર છે. સંસારકા વ્યવહાર છે, એ જ્ઞેયકી પર્યાયમે આ વિકૃત અવસ્થા ઉત્પન્ન હો આહા... ક્રિયાકાંડકા આદિ, ઓર એ જ્ઞેયકા પૂરણ સ્વરુપકી પ્રતીતિ પૂરણકા જ્ઞાન ને રમણતા તીનો-તીનો એ પર્યાયકા વ્યવહાર છે યહ આત્મ વ્યવહાર છે. આહાહા ! ઓર નિશ્ચય એકરૂપ ભગવાનમે એકાગ્રતા વો હી નિશ્ચય છે અહીંયા. આહાહા ! આ એ માગતે છે દિગંબર સંતોની બલિહારી છે. દિગંબર સંતોની વાણી એવી વાણી ક્યાંય નથી. એસી ચીજ ક્યાંય છે નહીં. શ્વેતાંબર કે સ્થાનકવાસી એ વાત બાપુ દુઃખ લાગે શું કરે, પણ આ ચીજ એસી છે એસી ક્યાંય છે નહીં. એના ભાવનું કાંઈક ભાન કરે તો ખબર પડે કે કયા ચીજ કહાં છે. આહાહાહા !

मे आचार्य कहेते है. आहाहाहा ! के नवना भेद मे तो ठीक मे तो नहीं. पण द्रव्य जो स्वभाव मेरा है उसमें अकारता अकरूप दशा मे मेरे हो. आहाहा ! दृष्टिनी अपेक्षामे तो अकरूप हुवा है पण इण विकल्प है. आहाहाहा ! दृष्टिनी अपेक्षामे तो अकरूप दृष्टि स्वभावनी अकता हुँ है. पण इण यारित्रनी अपेक्षामे अमां विकल्पकी अस्थिरता साधक है तो बाधक आता है. साध्य पूर्ण हो त्यां बाधकपणा आता नहीं. और ज्यां साधकपणा है ही नहीं मिथ्यात्वमें त्यां बाधकपणा अकीला पडा है. आहाहाहाहा ! समजाय अटलुं समजवुं प्रभु आ तो गंभीर यीज है. आहाहा ! अर्द्धिया कहेते है के मे व्यवहारको छोडकर शुद्धनयका विषयभूत अक आत्मा, देवो तीन पर्याय भी नहीं यहां तो, विकल्प तो नहीं. आहाहाहा ! अमारे तो अक, जययंद पंडित असा अर्थ करते है. आहाहा ! पाठमें है उसको भोलते है. मे कांछ धरकी बात करते नहीं. आहाहाहा !

मे शुद्धनयनो विषय नाम ध्येय, जो त्रिकाणी अकरूप वस्तु भूतार्थ, सत्यार्थ साडेभ प्रभु, सत्य वस्तु जे अनंत गुणका पिंड सत्य वस्तु है पूरण. आहाहा ! मे शुद्धनयका विषय है. विषय शब्दे ध्येय है अथवा वो ही त्रिकाणी वस्तु है, वो ही शुद्धनय है, अगियारमी गाथामें कहा है, “भूयत्थो देसियो शुद्धनयो” दूसरा पद है, पहेला पद असा है, “व्यवहारो अभूयत्थो भूयत्थो देसियो” भूतार्थ है त्रिकाण अकरूप वस्तु है वो ही शुद्धनय है. नय और नयका विषयका भेद निकालकर, आहाहाहा.... मे त्रिकाणी ज्ञायकभाव अनंत अनंत गुणका अपार स्वभावका सागर प्रभु पण अकरूप जो यीज है, आहाहाहा... वोहीको यहां शुद्धनय कहा. पीछे दूसरा पदमें लिया. ११मी गाथामां “भूदत्थमस्सिदो भलु समादिही इवदि जवो” ये भूतार्थ वस्तु है उसका आश्रय करते है, आश्रयका अर्थ छतना है, के पर्यायका लक्ष जो पर उपर था ये पर्यायका लक्ष अर्द्धिया आत्मा उपर आया तो आश्रय किया असा कहेनेमें आता है. नहींतर पर्याय ने द्रव्य अक हो जाता है असा तो है नहीं. आहाहा ! क्या कहा ? सम्यग्दर्शनकी पर्याय, समजमें आया ? उसका विषय भूतार्थ है. तो त्रिकाणी वस्तुकी प्रतीत आ गछ, प्रतीत हुँ, मे प्रतीत सम्यग्दर्शनका लक्षण प्रतीत है. प्रतीत हुँ पण वो प्रतीतमें द्रव्य ने गुण के..... ज्यां ध्रुवता जे अर्द्धिया शक्ति है मे प्रतीतमें वस्तु आछ नहीं. वस्तुकी जितनी सामर्थ्य है छतनी प्रतीतमें आ गया, पंडितज ! आहाहाहा ! आवो मार्ग प्रभु, आवो मार्ग छे अस्ति मे रीते. आहाहाहाहा ! लालयंदज ! आ बहारथी मांडीने बेसे प्रभु मे वात नहीं. आहा ! अंतरमां मोटो प्रभु सुष्णामृतना सागरथी भरेलो दरियो उिछणे छे अंदर. आहाहाहा ! अवी अकरूप यीज अमने प्राप्त हो अम आचार्य कहे छे. दृष्टिमें तो अकरूप हुवा ही है. (मगर) श्रोताको साथमें लेकर अमने आ प्राप्त हो अने तमने भी आ प्राप्त हो अम. आहाहा ! आहाहाहा !

इम दूसरा कुछ नहीं याहते. है ? इम दूसरा कुछ नहीं याहते. पर्यायका भेद भी इम नहीं याहते. आहाहाहाहा ! नवतत्त्वका भेदका विकल्पकी श्रद्धा तो नहीं याहते है. आहाहाहाहा ! पण सम्यग्दर्शन ज्ञान यारित्रका तीन भेद जो पर्याय व्यवहारनयसे है, तत्त्वार्थसूत्रमें जो सम्यग्दर्शन ज्ञान यारित्राणि मोक्षमार्ग कहा वो व्यवहारनयसे पर्याय प्रधानसे कहा है. समजमें आया ? आहा ! यहां तो प्रभु आचार्य अम कहेते है मे पाठ छे ने कणश अमृतयंद्राचार्यनो

છે? “તન્મુક્તવા નવતત્ત્વસન્તતિમિમામાત્માયમેકોઽસ્તુ ન:” ‘ન:’ એટલે નકાર નહીં. ‘ન:’ એટલે અમને. આહાહાહા! અમને તો એક ભગવાન આત્મા એકસ્વરૂપે છે, એ ભેદ વિના, અનેકતા વિના, વ્યવહાર વિના એકરૂપકી પ્રાપ્તિ હમકો હો. આહાહા! સમજમેં આયા? ધનાલાલજી! આહાહાહા! હજી ગંભીર હૈં બાત.

હમ દૂસરા કુછ નહીં ચાહતે, તો ઉસકા અર્થ કે પર્યાય ભી હમ નહીં ચાહતે. યે કયા કહેતે હૈં? યહ વીતરાગ અવસ્થાકી પ્રાર્થના હૈં. પર્યાય નહીં હૈં એસા હૈં નહીં. પર્યાય નહીં હૈં ને એકીલા દ્રવ્ય હૈં એસી માન્યતા તો મિથ્યાત્વ હૈં. આહાહાહા! જયચંદ પંડિતે પણ પાઠમાં ભાવ હૈં ઉસકો ખોલકર ખુલાસા ક્રિયા હૈં. સમજમેં આયા? કે આચાર્ય મહારાજ પ્રભુ તો એમ કહેતે હૈં ને અમૃતચંદ્રાચાર્ય એમ દરેક સંતો, અમને તો એકરૂપ આત્મા પ્રાપ્ત હો. તીન પર્યાય દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્રકી યે તો આઈ નહીં. કે એ તો હમકો એકરૂપ પ્રાપ્ત હો. યહ વીતરાગ અવસ્થાકી પ્રાર્થના હૈં. અમને વીતરાગતા હો, યહ પ્રાર્થના હૈં. સમજમેં આયા? આહાહાહાહા! ક્યોંકિ ચારેય અનુયોગનું તાત્પર્ય ૧૭૨ ગાથામેં લિયા હૈં પંચાસ્તિકાય કે ચારેય અનુયોગકા તાત્પર્ય કયા હૈં? કે ભાઈ દ્રવ્યનુયોગમાં એસા હૈં ને કરણાનુયોગમેં એસા હૈં ને ફલાણામેં એસા હૈં, ચારેય અનુયોગકા તાત્પર્ય પ્રભુ વીતરાગતા હૈં, આહાહાહા! ૧૭૨ ગાથા પંચાસ્તિકાય તો વીતરાગતા તાત્પર્ય પરમાત્માકી ચારેય અનુયોગકી વાણીમેં તાત્પર્ય વીતરાગતા હૈં.

હવે વો વીતરાગતાકા તાત્પર્ય, પર્યાયમેં કેસે પ્રગટ હોગી? ઉસકા અર્થ હી એસા આયા, કે ચારેય અનુયોગકા તાત્પર્ય તો વીતરાગતા તો યે વીતરાગતા સ્વદ્રવ્યકે આશ્રયસે હોતી હૈં, તો ત્રિકાળી દ્રવ્યકા આશ્રય કરના વો ઉસકા તાત્પર્ય હૈં. આહાહાહા! સમજમેં આયા? હૈં ને? પંચાસ્તિકાય ૧૭૨ ગાથા. સૂત્ર તાત્પર્ય તો ગાથા દીઠ કહેતે આયે હૈં, પણ સર્વ શાસ્ત્રકા તાત્પર્ય કયા હૈં? વીતરાગતા પ્રગટ કરના. તો વીતરાગતા પ્રગટ હો યે કેસે હો? કે વીતરાગ સ્વરૂપ ભગવાન આત્મા હૈં. સમજમેં આયા? આહાહાહા! ઓ પંડિતજી અભી પત્ર આયા હૈં વાંચ્યા હૈં, જાપાનકા એક પત્ર જગમોહનલાલજીએ લીખ્યા હૈં. વાંચ્યા હૈં? નહીં વાંચ્યા એ પછી દેજો પંડિતજીકો, જાપાનમેં એક પંડિત હૈં બડા. ૬૩ વર્ષકી ઉંમર હૈં, ઓર ઉસકા લડકા ૧૭ વર્ષકી ઉંમર હૈં. ઉસને જૈન ધર્મકા શોધ ક્રિયા. ઐતિહાસિક સબ શોધ ક્રિયા. શોધ કરતે કરતે કરતે કરતે પૂર્ણ તો એને ક્યાં? પણ ઉસને એસા નિકાલા કે, જૈન ધર્મ કયા? કે અનુભૂતિ એ જૈન ધર્મ હૈં. એસા નિકાલા. આપણી પાસે વો પત્ર આયા હૈં. સબ લે લેના પીછે વાંચના સબ. વો જગમોહનલાલજીએ નાખ્યા હૈં જાપાનના પંડિત શોધક જીવ પણ એસા કહેતે હૈં. જોકે પૂર્ણ સ્વરૂપ તો એને ક્યાં ખ્યાલ હોય પણ અનંત ગુણ ને એવો ખ્યાલ (ન હોય) પણ ઉસને એસા તો નિકાલા કે જૈન ધર્મ કયા? કે અનુભૂતિ. દો બોલ કહા હૈં, ઓર વસ્તુ હૈં યહ આત્મા વો કયા હૈં? કે વસ્તુ નિર્વાણ સ્વરૂપ હૈં. આપણી ભાષામેં કળશ ટીકામેં એસા કહા કે વસ્તુ હૈં યહ “મુક્ત સ્વરૂપ” હૈં. મુક્ત સ્વરૂપ કહો કે નિર્વાણ સ્વરૂપ કહો. ક્યોંકિ મુક્ત સ્વરૂપ જો હૈં ઉસમેંસે મુક્ત પર્યાય પ્રગટ હોગી. રાગસે નહીં હોગી. પણ પૂર્વકી પર્યાય મોક્ષકા માર્ગકી હૈં ઉસસે ભી મોક્ષ પર્યાય ઉત્પન્ન નહીં હોગી, મોક્ષકા માર્ગ હૈં વો તો વ્યય હોતા હૈં. પીછે મોક્ષકી પર્યાય ઉત્પાદ હોતી હૈં, તો ઉત્પાદકા કારણ વો વ્યય નહીં. આહાહાહાહા!

મુક્ત સ્વરૂપ જે ભગવાન આત્મા, આહાહા ! એણે એવું લખ્યું છે. બે શબ્દો એમાંથી સારા લાગ્યા આપણને એ તો ઠીક બધુ હવે પણ મૂળ ચીજ તો ક્યાં કોઈને હાથ આવે અન્યમતિને ક્યાં ખબર પડે. સમજે ? આહાહા ? આ તો ઐતિહાસિક શોધીને એણે જૈન ધર્મના પત્રમાં આ સારા બોલ લખ્યા છે. જગમોહનલાલજીએ છાપામાં દિયા છે. કયુ છાપું ? ‘અહિંસાવાણી’ ઉસમેં લિયા છે. આહાહા !

આપણે તો યહાં યહ સિદ્ધ કરના છે કે પ્રભુ જો આત્મા છે એ તો મુક્ત સ્વરૂપ છે. જૈસે ૧૫ મી ગાથામેં કહા કે “જો પસ્સદિ અપ્પાણં અબદ્ધપુદ્દં” અબદ્ધ કહો નાસ્તિસે અબદ્ધ કહા. અસ્તિસે મુક્ત છે. સમજમેં આયા ? આહાહાહા ! જિસને અબદ્ધ સ્વરૂપ એવા મુક્ત સ્વરૂપ ભગવાન ઉસકો જિસને દેખ્યા જાણ્યા અનુભવ્યા વો જૈન શાસન છે. ક્યોંકિ જિન સો હી છે આત્મા “ઘટ ઘટ અંતર જિન વસે ને ઘટ ઘટ અંતર જૈન, મત મદિરા કે પાન સો મતવાલા સમજે ન.” જિન સ્વરૂપી ભગવાન આત્મા દરેક આત્મા જિન સ્વરૂપી છે. મુક્ત સ્વરૂપ કહો, વીતરાગ સ્વરૂપ કહો, અબદ્ધ સ્વરૂપ કહો. આહાહાહા ! એ જિન સ્વરૂપ છે ત્રિકાળ જિન સ્વરૂપ છે. ઉસકે આશ્રયસે જિન સ્વરૂપકી દશા પ્રગટ હોતી છે. આહાહાહાહા ! આહાહા !

(શ્રોતા:- અસ્તિ નાસ્તિ નહીં હમે તો આપ ધર્મકી બાત કહો.) આ કયા કહેતે છે આ ધર્મકી બાત તો ચલતી છે. કયા છે ? કભી વિચાર કિયા હી નહીં ને ? આ શેઠિયાને દુકાને પૈસા ઐસા લેના ને ઐસા દેના. બાવીસ કલાક એકલા ધંધા. બાયડી છોકરા કુટુંબ અને પૈસામાં બાવીસ કલાક પાપ-પાપ એક દો કલાક રહે તો એમાં વાંચન કરે બાકી બાવીસ કલાક પાપ. આહાહા ! એરણની ચોરી ને સોચના દાન. એરણ સમજતે છે લોહાકી ? સોનીકી હોતી છે ને ? એરણ, લોહાકી હોતી છે ને ઉસ પર ટીપે દાગીના વો એરણ કહેતે છે. તુમ્હારે કયા કહેતે છે ? (શ્રોતા:- લીહાઈ) એરણકી ચોરી અને સોચ કા દાન, એમ બાવીસ કલાક પાપ એમાં એક કલાક દો કલાક સૂનનેકો આયે તો એ પણ શુભભાવ છે. આહાહાહાહા ! ધર્મ તો એ ચીજ ઐસી ચીજ છે. આહાહાહા ! કે એ શુભરાગકી નવતત્ત્વકી ભેદકી શ્રદ્ધા ભી આત્માકી વસ્તુ નહીં. આહાહાહા ! ભેદકી શ્રદ્ધા હોં. નવતત્ત્વકી અભેદ શ્રદ્ધા વો સમ્યગ્દર્શન છે. તત્ત્વાર્થ સૂત્રમેં લિયાને નવ યે એકવચન છે. જીવઅજીવ પુણ્ય પાપ એ નવ લિયા છે પણ ત્યાં એકવચન લિયા છે. તત્ત્વાર્થ સુત્ર વો બહુવચન નહીં, એકવચન છે. બહુવચન તો ભેદ હો જાતા છે. છે ? તત્ત્વાર્થ સૂત્રમેં, સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાન ચારિત્રાણિ મોક્ષમાર્ગ, પછી સમ્યગ્દર્શનમેં લેતે છે જીવ, અજીવ આસ્રવ, સંવર, નિર્જરા, બંધ અને મોક્ષ યહ સબ એક વચન છે એકરૂપ છે. ઐસા એક વચન લિયા છે. આહાહાહા ! સંતોકી વાણી ભલે વ્યવહારસે આચી પર્યાય પણ ઉસકા કયા આશય છે ઉમાસ્વામી હો કે કોઈપણ સંત દિગંબર સંતો, આહાહા... કેવળીના કેડાયતો, કેવળીને કેડે ચાલનારા એક દો ભવે કેવળ લેનારા છે. આહાહાહા ! ભાઈ ! એની વાણીના પત્તા લેના, બાપુ ! બહુ આકરી વાત છે. અશક્ય તો નહીં છે. પણ આકરી તો બાત છે. આહાહાહા !

યહાં કયા કહેતે છે કે અમારે એકરૂપ આત્મા હો તો એ એક નિશ્ચયનયકા વિષયની પ્રાર્થના હુઈ, તો પર્યાયનયકા વિષય છે નહીં ? કે એમ નહીં, યહાં તો ઐસા કહા કે હમકો એકરૂપતા હો એ વીતરાગ પર્યાયકી પ્રાર્થના છે. વીતરાગ ભાવકી પ્રાર્થના છે. એક નય જ આ

અમને હો અને પર્યાય આદિ હૈ હી નહીં ઐસા હૈ નહીં. આહાહા ! કેમકે જો એકરૂપ અમને પ્રાપ્ત હો, એ ભી પર્યાય હૈ ને પર્યાયમેં એકરૂપ પ્રાપ્ત હો તો યે તો પર્યાયમેં આયા હૈ. આહાહા !

શું પ્રભુનું કથન ? આહાહાહા ! તારો ચૈતન્ય હીરલો એ અનંત ગુણના શણગારથી શોભતો પ્રભુ ! આહાહા ! એ શૃંગારરસમાં નાખ્યું છે. “અધ્યાત્મ પંચસંગ્રહ” હૈ ને, દીપચંદ્રજીકા ! દીપચંદ્રજી હો ગયા ને સાધર્મી ! (૧) ‘અનુભવ પ્રકાશ’ (૨) ‘ચિદ્ વિલાસ’ ઉસમેં અધ્યાત્મ પંચસંગ્રહ લિયા હૈ. યહાં હૈ, યહાં હૈ ને ? નથી આવ્યું લાગતું ત્યાં હશે, અધ્યાત્મ પંચસંગ્રહ અધ્યાત્મ પંચસંગ્રહ, આહાહા ! ઉસમેં ઐસા લિયા હૈ કે અપના શણગાર કયા ? ‘શૃંગાર રસ’, નવ રસ હૈ ને નવ, તો શૃંગાર રસ લિયા હૈ. એક એક ગુણમેં શૃંગાર રસ લિયા હૈ. અપના અપના ગુણમેં પરકો ન આને દેના ઔર અપની શોભા અપનેમેં રખના એ શૃંગાર રસ હૈ. આહાહા ! એમ ભગવાન આત્મા અનંત ગુણની પર્યાયસે નિર્મળ પ્રગટ હોકર અપના શણગાર ક્રિયા ઉસને. આ શરીરકો શણગાર કરતે હૈ ને આંહીયા. દાગીના લોઢાના લ્યો ને સોનાના, હીરાના હૈ તો સબ ધૂળ હૈ ને, અહીં લટકે ને અહીં લટકે. આહાહા !

આ કણબી છે ને હમણાં હીરાથી વધાવવાના છે. જીણાં જીણાં હીરાથી. બહેનનો જન્મદિવસ આવે છે ને બીજ શ્રાવણ વદ બીજ, તે દિવસે એક ભાઈ શીવલાલભાઈ સાડાતેર હજાર રૂપિયાના હીરાસે વધાવેગા. સાડાતેર હજાર રૂપિયાકા હીરા હૈ. ઉસમેંસે સાત હજાર રૂપિયા દેગા ઉસમેંસે નિકાલકે. બહેનકા જન્મદિન પર, હમ તો ઁસી હજારકા હીરા દેખા થા એકબાર. બેચરભાઈએ બતાવ્યા’તા રાજકોટ. કરોડપતિ હૈ ને બેચરભાઈ અને નાનાલાલભાઈ, આ જીણા જીણા જીણા આ ધોળા પરમાણુની પર્યાય, જડકી ચમકતી ચમકતી ચમકતી પર્યાય. અરે પ્રભુ ! એ હીરાસે તો તેરી ચીજ, આહાહાહા... અનંત ગુણના પાસાથી ચમકતા હીરા તેરી ચીજ તેરેમેં હૈ. યહાં આચાર્ય એમ કહેતે હૈ કે અમને એ આત્મા પ્રાપ્ત હો બસ. અભેદ દશાકી પ્રાપ્તિ માંગતે હૈ.

યે કહેતે હૈ ને ? એ વીતરાગ દશાકી પ્રાર્થના હૈ. કોઈ નય પક્ષ નથી. એ કયા કહા ? એકલા નિશ્ચય જ અમને પ્રાપ્ત હો તો પર્યાય નહીં હૈ ઐસા નહીં. આહાહા ! કારણકે મોક્ષમાર્ગ ને મોક્ષ પોતે-પોતે પર્યાય છે. સિદ્ધ પર્યાય હૈ, મોક્ષમાર્ગ પર્યાય હૈ. આહાહાહા ! એકલા દ્રવ્યકી માંગણી કરનેમેં એકલા નયપક્ષ હૈ નહીં. ઉસમેં વીતરાગતા પ્રાપ્ત હોના વીતરાગભાવકી ભાવના હૈ. આહાહાહા ! સમજમેં આયા ? યે કહેતે હૈ, કોઈ નયપક્ષ નહીં. નહીંતર તો પર્યાય જો મોક્ષમાર્ગ હૈ મગર યહાં તો હમકો દ્રવ્ય પ્રાપ્ત હો અભેદ બસ ! તો ભેદ કોઈ ચીજ હૈ નહીં ? પર્યાય ભેદ હૈ. પર્યાય વો વ્યવહારનયકા વિષય હૈ, દ્રવ્ય નિશ્ચયનયકા વિષય હૈ. પણ નિશ્ચયનયકા એકાંત પક્ષ માંગતે હૈ તો દૂસરા પક્ષ રહ જાતા હૈ, તો નયપક્ષકી બાત યહાં હૈ નહીં. યહાં તો હમકો વીતરાગતા પ્રાપ્ત હો. આહાહા ! સમજમેં આયા ? જ્ઞાનચંદ્રજી ! માર્ગ તો પ્રભુનો એવો ભાઈ ! આહાહાહા ! આહાહા ! અલોકિક વાતું છે. એના એક એક પદના ભાવને પ્રાપ્ત કરવો બહુ કઠણ વાત છે. આહાહા ! આ પંડિતે ઉસકા ખુલાસા ક્રિયા ઉસકો ભી સમજના કઠણ હૈ.

પાઠ ઐસા હૈ ને અહીંયા ? છઠ્ઠા શ્લોક. છેલ્લી લીટી ‘તન્મુત્તવા નવતત્ત્વસન્તતિમિમામાત્મા—યમેકોડસ્તુ નઃ’ અમને તો એક આત્મા હો. વો તો એક શુદ્ધનયકા પક્ષ હુવા પણ ત્યાં

વીતરાગતા હોના એ પ્રાર્થના છે, એકીલા આ જ પક્ષ છે ને પર્યાય છે નહીં એસા નહીં. એ કહેતે છે દેખો. સમજમે આયા ?

“યદિ સર્વથા નયોકા પક્ષપાતિ હુવા કરે તો મિથ્યાત્વ હી છે.” એ કયા કહેતે છે. કે સર્વથા એકીલા શુદ્ધનયકા વિષય હો અને વ્યવહાર પર્યાય છે હી નહીં. એસા સર્વથા જો નયપક્ષ કરે તો મિથ્યાત્વ છે. આહાહાહા ! સમજમે આયા ? હવે અહીંયા એ શ્લોક પૂરા હુવા. છઠ્ઠા શ્લોક કળશ છે ને કળશ.

“અબ યહાં કોઈ એસા પ્રશ્ન કરતા છે કે આત્મા ચૈતન્ય છે માત્ર ઈતના હી અનુભવમે આવે તો ઈતની શ્રદ્ધા સમ્યગ્દર્શન છે કે નહીં ? “ચૈતન્ય વસ્તુ, ચૈતન્ય વસ્તુ એકલી છે એ ઈતના માત્ર જો અનુભવમે આવે તો એ શ્રદ્ધા છે કી નહીં ? ઉસકા સમાધાન:- નાસ્તિકોકો છોડકર સભી મતવાલે આત્માકો ચૈતન્યપણું માનતે છે. ચેતન છે એસા તો નાસ્તિક સિવાય સભી માનતે છે. કહેતે છે એસા નહીં. યદિ ઈતની શ્રદ્ધાકો સમ્યગ્દર્શન કહા જાવે તો સબકો સમ્યગ્દર્શન સિદ્ધ હો જાયેગા. જુઓ કયા કહેતે છે જરી. ઈસલિયે સર્વજકી વાણીમે જૈસા સંપૂર્ણ (સ્વરૂપ કહા) આહાહાહા ! ક્યોંકિ જીવ જો આત્મા છે યહ સર્વજ સ્વરૂપી છે, કયા કહા ? ભગવાન જો આત્મા છે એ સર્વજ સ્વભાવી છે. સર્વજ ઉસકી એક શક્તિ, ગુણ છે. તો સર્વજ સ્વરૂપ હી આત્મા છે. તો એ સર્વજ સ્વરૂપમેસે પર્યાયમે સર્વજપણા આયા. એ સર્વજે સર્વ જાના, ઉસકી વાણીમે જો આયા વો હી યથાર્થ છે. આહાહા ! એ એણે કહા જો આત્મા, અજાની તો આત્મા આત્મા તો બહોત કહેતે છે. સમજમે આયા ? સર્વજકી વાણીમે જૈસા સંપૂર્ણ આત્માકા સ્વરૂપ કહા. આહાહા ! જિસકી એક પર્યાયમે સારા દ્રવ્યગુણ અને સર્વદ્રવ્યોકો જાનનેકી એક પર્યાયમે સામર્થ્ય છે, એક જ પર્યાય હો, તો સારા દ્રવ્ય ગુણ, સારા છ દ્રવ્ય ગુણ, સારા એક પર્યાયમે એસા ભગવાનકી વાણીમે આયા છે. એસી ચીજ દૂસરે કોઈ ઠેકાણે છે હી નહીં. આહા ! સમજમે આતે છે ? આહાહા ! અને એ પણ કયું કહા એસા ? કે આ જીવ છે ને પ્રત્યેક એ ‘જ’ સ્વરૂપી છે. ‘જ’ સ્વરૂપીમે જો ‘જ’ કી સાથ સર્વ શબ્દ જોડ દો તો સર્વજ સ્વરૂપી હી છે. આહા !

ભગવાન આત્મા સર્વજ સ્વભાવી બધા અનંતા આત્માઓ સર્વજ સ્વરૂપી છે. યહ સર્વજ સ્વરૂપીમેસે પર્યાયમે સર્વજપણા આતા છે. સર્વજ સ્વરૂપમેસે સર્વજ પર્યાય આતી છે. ઉસમે પર્યાયમે જો સર્વજપણા આયા, ઉસને જો આત્મા દેખ્યા અને છ દ્રવ્યાદિ દેખ્યા. આહાહાહા ! સમજમે આયા ? ઉસને જો આત્મા કહા. છે ? ચૈતન્ય ચૈતન્ય તો બધા કહે પણ આ ચૈતન્ય ભગવાન અનંત ગુણ ને અનંત ધર્મ જેના માપ નહીં એસી અનંતી પર્યાય અને એસા આત્મા એ તો સર્વજકી વાણીમે આયા છે. આહાહા ! સમજમે આયા ? આમ ઉપર ટપકે હાથ આવે એવું નથી પ્રભુ. આહાહાહા ! આ તો ઊંડે ઊંડે ઊંડે, આહાહા... જેના ધ્રુવ પર્યાયમેસે ધ્રુવના તળ છે અંદર. પર્યાય તો ઉપર છે એક સમયકી, એનું તળ જે છે ધ્રુવ પાતાળ. પાતાળ કૂવા હોતા છે ને પાતાળ કૂવા, એસે પર્યાયકા પાતાળ ધ્રુવ છે. આહાહાહા ! અરે ! એ સર્વજકી વાણીમે એસા આયા છે, એ સિવાય ક્યાંય એસી વાત હોતી છે નહીં ક્યાંય. સમજમે આયા ?

શ્વેતાંબરમે ભી એક સમયમે જ્ઞાન ને દૂસરે સમયમે દર્શન એસી વ્યાખ્યા કરતે છે. એ વસ્તુ તો એસી છે નહીં. એક સમયમે સર્વજકા ઉપયોગ દૂસરે સમય દર્શન ઉપયોગ, સર્વદર્શી ઉપયોગ

ઐસા હૈ નહીં. યે ઉપયોગ એક સમયમેં દો હી હૈ. આહાહા !

દીપચંદજીએ પંચસંગ્રહમાં અદ્ભુત રસ વર્ણવ્યો છે. ઉસમેં ઐસા વર્ણન ક્રિયા હૈ, પ્રભુ એક વાર સૂન તો સહી, કે જે જ્ઞાનકી પર્યાય સબકો ભેદ કરકે-ભેદ કરકે અનંત જીવ, અનંત પરમાણુ, અનંતા ગુણો અનંતા ગુણની અનંતી પર્યાયો, એકેક પર્યાયના અનંતા અવિભાગ પ્રતિચ્છેદ, એ જ્ઞાનકી પર્યાય સબકો ભેદ હૈ ઐસા જાનતે હૈ. એકેક ભેદ સબ, સબકો જાનતે હૈ. અને વો હી સમય દર્શનકી પર્યાય કોઈકા ભેદ કરે બિના, આહાહાહા ! આ અદ્ભૂતતા તો દેખો કહે. આહાહા ! સર્વજ્ઞકી પર્યાય આ જીવ હૈ, આ જડ હૈ, આ જીવકા ધર્મ હૈ, આ જડકા ધર્મ હૈ, આ જીવકી પર્યાય હૈ, આ જડકી પર્યાય હૈ, આ એક પર્યાયમેં અનંતી તાકાત હૈ ઐસી પ્રતિચ્છેદ ભેદ ભેદ ભેદ ભેદ છેલ્લા અંશનો કે જેમાં છેલ્લો અંશ છે જ નહીં, ઉસકો ભી જિસને કેવળજ્ઞાનમેં જાન લિયા, આહાહાહા ! વોહી જ્ઞાનકી પર્યાયકે સાથ દર્શનકી પર્યાય જો હૈ, એ હૈ બસ. ભેદ નહીં. અરે એક પર્યાયકી ઇતની તાકાત ત્યારે દૂસરે પર્યાયમેં હૈ ઇતના. આહાહાહા ! સમજમેં આયા ?

નાસ્તિકકો છોડકર આત્માકો ચૈતન્યમાત્ર માનતે હૈ, ઇતની શ્રદ્ધા હો તો સબકો સમ્યગ્દર્શન હો જાય. કિન્તુ સર્વજ્ઞકી વાણીમેં જૈસા સંપૂર્ણ આત્માકા, આહાહાહા... ત્રિલોકનાથ જિનેશ્વરદેવ સર્વજ્ઞ પર્યાયમેં જૈસા દેખા સારા લોકાલોક ઉસને જો આત્મા કહા, આહાહા ! યે આત્મા અનંત અનંત અનંત અનંત અનંત અનંત ગુણ સ્વરૂપ ઔર અનંતી પર્યાય સહિત ઔર યે દ્રવ્ય અપના ગુણ પર્યાયમેં વ્યાપક, એ પહેલા આ ગયા હૈ કલ, પ્રશ્ન આ ગયા, ઝીણી વાત આવી ગઈ થોડી.

એ આત્મા હૈ યે ગુણ પર્યાયમેં વ્યાસ હૈ. ગુણ અને વિકારી પર્યાયમેં ભી વ્યાસ હૈ. પહેલા આ ગયા હૈ. છે ? પહેલા શ્લોકમાં આમાં છે ને આમાં ? ‘વ્યાસુ’ પહેલું પદ છે ‘વ્યાસુ’ એ કળશનું પહેલું પદ, ‘વ્યાસુ’ની વ્યાખ્યા એ છે કે આ આત્મા જો હૈ એ અપના અનંત ગુણ ઔર વિકારી અવિકારી પર્યાય એ સબમેં વ્યાપક હૈ. એ પ્રમાણકા વિષય પહેલે બતાયા. સમજમેં આયા ? ‘વ્યાસુ’માં અપના ગુણ પર્યાયમેં વ્યાપક હૈ, ઉસકા અર્થ હૈ કે શરીરકો છૂતે નહીં, કર્મકો છૂતે નહીં, શરીરકો વ્યાસ નહીં, કર્મકો વ્યાસ નહીં, ઔર કર્મસે અપનેમેં વિકારી પર્યાય વ્યાસ હૈ ઐસા ભી નહીં. આહાહાહાહા ! સમજમેં આયા ? યે અપના ગુણ પર્યાયમેં ‘વ્યાસ’નું અસ્તિત્વ, વિકારી પર્યાયનું અસ્તિત્વ પણ અપનેમેં વ્યાસ અપનેસે હૈ, ઐસા બતાકર પીછે, આત્મા પ્રમાણકા વિષય ઇતના હૈ, પણ શુદ્ધનયકા વિષય કયા એ હવે બતાયેગા. છે ને ? “પૂર્ણજ્ઞાન ઘનસ્ય દર્શનમિહઃ” ઐસા આત્મા હૈ. વો તો પ્રમાણકા વિષય હુવા. અને પ્રમાણકા વિષય પૂજ્ય નહીં. પ્રમાણ પૂજ્ય નહીં. ક્યોંકિ પ્રમાણ દોકા વિષય કરતે હૈ, તો વ્યવહારકા વિષય હો ગયા. પ્રમાણ વ્યવહારકા વિષય, દો આયા ને ? પંચાધ્યાયીમેં હૈ, પ્રમાણકો વ્યવહારકા વિષય કહા. બે આયાને ? એક ન રહા. આહાહાહા ! નયચક્રમેં તો ઐસા આયા. પ્રમાણમેં પર્યાયકા નિષેધ નહીં હોતા માટે એ પૂજ્ય નહીં. જો નિશ્ચય વસ્તુ હૈ ઉસમેં પર્યાયકા નિષેધ હોતા હૈ માટે નિશ્ચયનય પૂજ્ય હૈ તો યહાં કહેતે હૈ કે હમને, આહાહા ! જૈસા સર્વજ્ઞકી વાણીમેં જૈસા આત્મા દ્રવ્યગુણ ને પર્યાય આયા હૈ ઐસા અંદરમેં પ્રતીતમેં અનુભવમેં આતે હો તો ઉસકા નામ સમ્યગ્દર્શન કહેતે હૈ. ઐસા ચૈતન્યમાત્ર, માત્ર કહેતે હૈ યે સારી દુનિયા કહેતી હૈ, નાસ્તિક

सिवाय पण. सर्वज्ञ भगवान् परमात्मा त्रिलोकनाथ सर्वज्ञनी पर्यायमां जैसा आत्मा देण्या
ने जैसा आत्मा है ऐसा कडा, ऐसा आत्माकी प्रतीति करे तो सम्यग्दर्शन निश्चय होता है बाकी
होता नहीं. विशेष कहेशे. (श्रोताः-प्रमाण वचन गुरुदेव)